

PRİZREN'DE BİR MEHABETLİ SABAH

Salim PİLAV

Anlar vardır hiç unutamayacağınız, her dem taze kalan hatıralar barındırır. Günler vardır zamanı durdurasınız gelir. Hiç sabah olmasını istemediğiniz geceler vardır. Seyahatler vardır dönmek istemediğiniz... Gittiğiniz yerden o kadar memnunsunuzdur ki seferinizden dönesiniz gelmez. Tıpkı Yahya Kemal'in gerçek âleme göçü anlattığı "Sessiz Gemi" şiirinde dile getirdiği gibi...

"Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden,

Birçok seneler geçti dönen yok seferinden.

4-6 Aralık 2015 tarihlerinde Başbakanlık Yunus Emre Enstitüsünün görevlendirmesiyle Kosova'da görev yapan yaklaşık üç yüz öğretmene bir eğitim semineri vermek için *evladı fatihan* diyarına gittik. Çok tecrübeli bir akademisyen arkadaşımızla yaptığımız bu seyahat gerçekten bizim unutamayacağımız anları yaşamamıza vesile oldu.

İlk günü Kosova'nın başkenti Priştine'de geçirdik. Otelimizde kısa bir süre dinlenmenin ardından Yunus Emre Enstitüsü Priştine Kültür Merkezi Müdürü ve okutmanlarının rehberliğinde Türk izlerinin hâlâ canlı olduğu, her şeye rağmen ve âdeta herkese inat ayakta kaldığı bu Türk-İslam beldesini gezdik. Cuma günü oluşu için cuma namazını halkın Büyük Cami dedikleri Fatih Camisi'nde kıldık. Bu küçük mabette yüreğimiz öyle kabardı, öyle büyüdü ki, sanki bu mekâna sığmaz oldu. Çünkü cuma hutbesi Arnavutça okunsa da tekbirler, tek bir yürekten, tek bir dilden getiriliyordu ve o saatlerde Priştine, Kosova ve bütün Balkan-

lar tarih oluyordu. Belki söz dili bir değil ama gönül dili bir, iman dili bir olan insan yığını tek bir ağızdan vect içinde tekbir getiriyordu.

“Dili bir, gönlü bir, imanı bir insan yığını

Görüyor varlığın bir yerde toplandığını...” mısraları belki *Süleymaniye’de Bir Bayram Sabahını* tasvir için yazılıyordu ama yıllar sonra yine bir Türk-İslam beldesinde, hem de çok badireler atlatmış bu mekânda tekrar anlam buluyordu.

Milliyetin ırktan öte bir şey olduğunu, millet kavramını tanımlarken aynı dili konuşuyor olmanın kimi zaman yeterli ve gerekli olmadığını yaşayarak görebiliyorsunuz. Aynı inanca sahip olmak, aynı kaderi ve kederi paylaşıyor olmak, aynı rüyayı görüyor ve aynı hülyayı kuruyor olmak belki de milliyetin en bariz vasıfları olarak dikkatinizi çekiyor.

Priştine’de gezerken Fatih Camisi’nin namı diğer Büyük Cami’nin hemen karşısında Şemsettin Sami Lisesini görüyorsunuz. Tanzimat Döneminde önemli şair, edip ve dil hizmetkârı olan bu zatın adına açılmış bu lise bugün Sami Freşa Lisesi adıyla eğitim hizmeti veriyor. Freşa kelimesinin Şemsettin Sami’nin doğduğu köyün isminden geldiğini öğreniyoruz. Biraz ileride bir başka cami çıkıyor karşımıza. Adının Yaşar Paşa Camisi olduğunu öğrendiğimiz bu mabet, şimdilerde bir restorasyon geçiriyor. Bu coğrafyada da dünyanın her tarafında olduğu gibi Türk-İslam eserleri ülkemizin önemli kurumlarından TİKA tarafından restore ediliyor. Tıpkı birçok kadim coğrafyamızda gönülleri, güzel dilimiz Türkçe ile aydınlatmaya çalışan Yunus Emre Enstitüsünün yaptığı gibi. Ancak öğrendiğimize göre Yaşar Paşa Camisi Priştine Belediyesi tarafından tamir edilmekte. Hatta yasal bazı sıkıntılardan dolayı restorasyon bugünlerde durdurulmuş vaziyette.

Priştine’de gezerken Yaşar Paşa Camisi’ne çok yakın bir başka cami çıktı karşımıza. Çarşı Camisi de denilen Sultan Murat Camisi. Hatta söylediklerine göre dünyada birbirine bu kadar yakın olan başka üç cami yok. Büyük Cami, Yaşar Paşa Camisi ve Çarşı Camisi... Âdeta adımlarla ölçülebilecek uzaklıkta sıralanmakta.

Priştine’deki son ziyaret yerimiz Kosova’da en eski ve en mukaddes Türk-İslam yadigarı olan Sultan Murat Türbesi’ydi. Günümüze gelene

kadar defalarca tamir gören bu türbe, en son 2005 yılında ülkemiz tarafından restore edilmiştir.

Bu toprakların ecdat yurdu hâline gelmesini sağlayan büyük padişah Sultan I. Murat bilindiği üzere kazanılan Kosova Savaşı sonrasında bir Sırp tarafından şehit edilmiştir. Padişahın iç organları buraya defnedilirken naaşı Bursa'ya getirilmiş. Böylece Sultan Murat'ın hem Kosova'da hem de Bursa'da türbesi bulunuyor.

Sultan Murat'ın Meşhed-i Sultan Murat olarak da bilinen bu türbesini gezerken hüznün ve gururun hemhâl olduğu farklı bir hâletiruhiye içinde oluyorsunuz. Hüzünleniyorsunuz, çünkü kaybettiğiniz topraklar her şeyiyle size ait... Bir nebze de olsa sürur ve gurur kaynağınız ise belki fethettiğiniz topraklarda değil ama fethettiğiniz gönüllerde yaşıyor olmanız. Nasıl mı? Sultan Murat Türbesi'nin türbedarını görünce işte bu duyguları yaşıyorsunuz. Boşnak asıllı olduğunu öğrendiğimiz bu yaşlı ve dul kadın, türbeye âdeta bir ibadet vecdi ile hizmet ediyor. Söz vermişler aile olarak ebetmüddet bu ibadeti sürdüreceklere. İşte budur bizim farkımız diyorsunuz. İşte budur millet tanımımız.

İki tür fethin olduğunu orada bir kez daha görüyorsunuz. Elbette ki asıl olan fethin toprak fethi değil gönül fethi olduğuna inanıyorsunuz. Çünkü bu fethin kıyamete kadar fatihi siz oluyorsunuz. Topraklar elden gitse de kalpler hâlâ aynı duygularla çarpmaya devam ediyor.

Türbeyi gezerken ihtiyar türbedar kadının şahsında yine bu toprakların çocuğu olan Âkif'in "Çanakkale Şehitleri"ne şiirindeki mısralar canlanıyor zihninizde:

“Türbedârın gibi ta fecre kadar bekletsem

Gündüzün fecri ile âvizeni lebrîz etsem

...

Tüllenen mağribi akşamları sarsam yarana,

Yine bir şey yapabildim diyemem hatırana.”

Evet, belki bu mısralar Çanakkale'de şehit düşen koç yiğitler, kınalı kuzular için yazılıyordu ama bütün Türk tarihinde bu millet için, bu mukaddesat için şahadet şerbetini içenlere gönülden ithaf edilebilirdi. Bir kez daha görüyorsunuz ki şehitlerimiz için ne yaparsak kâfi değil. Onla-

rın kabirlerini sabahlara kadar uyumaksızın beklesek, yaralarına batan güneşleri, akşamları sarsak yine de onlar için bir şeyler yapabilmış sayılmayız.

Murat Hüdâvendigâr Türbesi'nin oldukça mamur hâli bizi mağrur etmişti. Bizim şanımıza da bu yaraşırdu zaten. Vefalı evlat, ceddinin mirasına her anlamda sahip çıkmalıydı. Bu son derece düzenli ve insanın içini huzura gark eden türbe müstemilatı için bahçe de ayrı bir dikkat çekiciydi. Yemyeşil çimlerle kaplı görüntüsü, çok sayıda ağacı ve âdeta hünkâr mahfili görüntüsünde üstü kapalı bir platforma da sahip oluşuyla göz kamaştırıyordu. Bahçe ortasında bu hünkâr mahfilini andıran üstü kapalı bu mekânın duvarlarından birinde türbeye dair bilgiler bulunurken, diğerinde Sultan Murat'ın Kosova Savaşı öncesi askerleri için yapmış olduğu *"İlahi, bunca kere duamı kabul ettin, bunu da kabul et!"* diye başlayan; *"Bir yağmur verip bu karanlığı ve bu sisi kaldır ki düşmanlarımı daha rahat göreyim."* diye devam eden; *"Mülk ve mal benim maksadım değildir, halis muhlis senin rızanı isterim."* ifadeleriyle anlam bulan ve *"Bunca askerin katline beni sebep eyleme!"* yalvarışıyla yürek dağlayan o meşhur duasını görüyorsunuz.

Priştine'de geçen ilk günün akşamında zengin Osmanlı mutfağının tanıtıldığı bir ziyafete davet edildik. Sakarya Üniversitesinden akademisyen arkadaşımız tarihçi Prof. Dr. Arif Bilgin'in tarihî arka planını anlattığı ecdadın yemek kültürünü bu anlamlı coğrafyada tadararak ve yaşayarak gördük. Böylece gözümüzün ve gönlümüzün bayramına midemizin de bayramı eşlik etmiş oldu.

İkinci gün Prizren'deydik. Soydaş öğretmenlerimize "Okuma Kültürü ve Önemi", "Etkili Öğretmen ve Etkili Öğretim" konularında Prof. Dr. Hayati Akyol hocamızla verdiğimiz konferansın ardından bu önemli ve büyük şehri gezmeye başladık. Şehrin büyüklüğü ve önemi tabii ki Türk nüfusunun çokluğundan geliyordu. Yüzde doksan beşten fazlasının Müslüman olduğu Kosova'da on sekiz bin Türk yaşıyordu. Bunların büyük çoğunluğu da Prizren'deydi.

Bu şehri gezerken kendinizi Safranbolu, Kastamonu, Çankırı ve Amasya gibi adını saymaktan yorulacağımız birçok Anadolu şehrinde hissediyorsunuz. Şehri ikiye bölen Akdere, Kastamonu ve Çankırı'nın

ortasından akan dereleri, Amasya'daki Yeşilirmak'ı andırıyor. Şehrin hemen üstünde muhteşem görüntüsüyle bir kale mevcut. Yıllarca âdeta bir asker edasıyla şehre muhafızlık eden bu devasa kalenin şimdilerde Amerikalılar tarafından restore edildiğini öğrendik. Biraz mahzun olup gelecek adına kaygılsak da Şadırvan Meydanı adı verilen alanda yaşadıklarımız hüznümüzü mutluluğa; kaygımızı umuda çeviriverdi.

Şadırvan Meydanı'nda müşteri bekleyen bir faytoncu bizi görüp samimi bir ifade tarzıyla “Türkiye’den mi geliyorsunuz.” dedi. “Evet” cevabımızın ardından bir yandan “Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.” tarzındaki güzelim Türkçesiyle yüreğimize ışık salarken, yüzündeki tebessümle, gözündeki aydınlık bakışla ve candan tavırlarıyla kalbimizi fethetmişti. Bu Prizrenli gönüldaşımızla aramızda geçen konuşma fâni dünyada yaşadığımız sürece asla unutamayacağımız, her hatırladıkça duygulanıp gururlanacağımız bir an oldu. Bu müşfik çehreli, güler yüzlü ihtiyar faytoncu bize, o sıralarda Rusya ile aramızda yaşanan Rus uçağının düşürülmesinden dolayı diplomatik krizi sorup endişeli bir eda ile “*Bu Rus ne yapıyor böyle ya? Korkuyoruz Türkiye'nin başına bir iş açacak diye. Hep gece gündüz dua ediyoruz Türkiye için. Çünkü siz iyiyseñiz biz de iyiyiz, biz burada rahatız.*” dedi. İşte bu sözlerden sonra gönül gözümüzün yaşlarını kederden değil ama mutluluktan ve gururdan içimize akıttık. Gözümüzde beliren yaşları kimse görüp hüzünlenmesin diye gözümüzü başka yerlere çevirdik. Evet, biz iyiysek onlar da iyilerdi...

İhtiyar faytoncunun söylemlerine benzer birçok ifadeyi alışveriş için girdiğimiz pek çok dükkanda da kulaklarımızla işittik. Bir kez daha gördük ki, ecdadın fetihleri hâlâ devam ediyor. Belki coğrafi anlamda değil ama duygusal manada kapsama alanımız oldukça geniş. Arandığımız her yerde ulaşıyor olma durumumuz, fakirin fukaranın, garibin gurabanın, Müslümanın gayrimüslimin dünyanın dört bucağında her hâlükârda yardımına koşuyor olmamız bizim farkımız. Bunca badireye, yalana, talana, sömürüye, savaşa rağmen bu coğrafyada hâlâ bu hislere sahip insanların olması, hoşgörüye ve adalete dayalı kurduğunuz bir nizamın, bir medeniyetin akisleridir. İşte büyüklük buradadır. İnsanlık burada. Coğrafyanın vatani tanımlamada yetersiz kaldığını, ırkın da milleti ifade etmede yine eksik olduğunu gözlerimizle görmüş olduk. Buraların dünyanın birçok yerinde olduğu gibi bizim gönül coğrafyamız ve burada yaşayan

insanların da bizim gönüldaşlarımız olduğunu bir kez daha somut olarak anlamış olduk.

Yakavo'yu Mehmet Âkif'in babası İpekli Tahir Efendi'nin memleketi İpek'i gezerken de aynı hissiyatı yaşadık. Yaşadığımız bir şey daha vardı. Daha doğrusu yaşadığımız sürece hiç unutamayacağımız bir şey... Neydi bu? Tabii ki öz diyarımızda bile kimi zaman tartışma konusu olan ezan sesiyle uyanmak! Evet, yoğun ve yorgun geçen bir günün sonunda geç saatte yatmış olsak da Prizren'de ezan sesiyle uyandık. Kısa süreli şaşkınlığın ardından vect içinde dinlediğimiz bu ses, Şadırvan Meydanı'na çok yakın olan, gündüz gezerken mest olduğumuz Sinan Paşa Camisinden geliyordu. Yahya Kemal'i bir kez daha rahmetle anarken "Ezansız Semtler"de olmadığımız için ne kadar da mutluyduk.

"Artmıştı gönlümüzün aydınlığı her saniyede,

Bir mehabetli sabah olmuştu Prizren 'de..."